مجله سلامت معنوی
دوره ۱، شماره ۱، تیر ۱۴۰۱
صفحات: ۲-۱
10.30491/JSH.1.1.1

سرمقاله

توجه به سلامت و فراهم کردن زمینه‌های لازم برای تحقق یک زندگی سالم و پویا، ضامن سلامتی آن جامعه است. سلامت از دیدگاه سازمان جهانی بهداشت (۱۹۴۶)، عبارت است از: حالت بهزیستی کامل جسمانی، روانی و اجتماعی و نه صرفاً فقدان بیماری یا ناتوانی. پس از حدود چهار دهه از تصویب این تعریف برای سلامت، نماینده کشور نروژ در اجلاس سالیانه وزرای بهداشت کشورها در مقر سازمان جهانی بهداشت، تکیه انحصاری بر ابعاد سه‌گانه جسمی، روانی و اجتماعی را برای تأمین، حفظ و ارتقای سلامت جامعه و آحاد مردم کافی ندانست. وی بیان داشت که با وجود اینکه مردم کشور نروژ، از وضعیت اقتصادی و اجتماعی کاملا مطلوبی برخوردارند و به آینده‌ای حتی بهتر از وضع کنونی خود اطمینان دارند؛ اما به گونه‌ای روزافزون احساس پوچی، رهابودن و ناامیدی می‌کنند و به همین دلیل میزان ابتلا به افسردگی، اعتیاد به الکل و مواد مخدر در جامعه افزایش یافته و وقوع جرم و جنایت روز افزون و آمار خودکشی نگران‌کننده شده است. نماینده کشور نروژ این وضعیت را ناشی از نادیده انگاشتن "معنویت" و نقش آن در جامعه و سلامت جامعه دانست و توصیه کرد که سازمان جهانی بهداشت، بُعد جدیدی را به نام "سلامت معنوی" به ابعاد سه‌گانه سلامت جسمی، روانی و اجتماعی اضافه کند. وزرای بهداشت بسیاری از کشورها، به دلیل وضعیت تقریباً مشابهی در کشورهای خود، پس از بحث و گفتگو، با پیشنهاد کشور نروژ موافقت کردند. ولی به دلیل اختلاف نظرها، سازمان جهانی بهداشت بیش از یک ربع قرن با این چالش رو به رو شد که آیا باید بعد معنوی به تعریف سلامت، اضافه شود یا خیر. در نهایت به این جمع‌بندی رسید که هر کشوری، با توجه به وضعیت اجتماعی و فرهنگی خود، سلامت معنوی را تعریف و تفسیر کرده و بر مبنای آن، برای ارتقای سلامت معنوی جامعه خودش برنامه‌ریزی کند.

کشورهای اروپایی تقریباً بلافاصله، موضوع سلامت معنوی را در معاهده کپنهاگ گنجانده و خود را متعهد به اجرای آن کردند. در کشور آمریکا، دانشگاه‌ها به سلامت معنوی ورود کرده و تدریس و تحقیق در این زمینه را شروع کردند. با این وجود هدف غرب از طرح مسئله سلامت معنوی این است که روحیه رضایت از زندگی دنیوی، خوش‌بینی و امید را در جامعه ترویج کنند و به همین دلیل برای نیل به سلامت معنوی، مردم را به گوش‌کردن یا نواختن موسیقی، کتابخوانی، یوگا، پناه‌بردن به طبیعت و ...، تشویق می‌کنند.

در کشور ما علی‌رغم تاکید بسیار زیاد حکما، دانشمندان و ادبا از قرن‌ها پیش در مورد سلامت معنوی، ولی در چند دهه اخیر اقدامات قابل توجهی در ارتباط با سلامت معنوی صورت نگرفته و در همین حد محدود، دو رویکرد مورد توجه بوده است. در یک رویکرد عمدتاً با بهره‌گیری از ملاک‌ها و تعاریف غربی به سلامت معنوی پرداخته‌اند و در رویکرد دوم عمدتاً با بهره‌گیری از ملاک‌ها و تعاریف دینی و اسلامی به آن پرداخته شده است. در این رویکرد سلامت معنوی بعدی از سلامت است که در اثر اعتقاد و التزام عملی به بعد معنوی برای انسان پدید می‌آید و با دیگر ابعاد سلامت در ارتباطِ کامل و مؤثر قرار دارد. سلامت معنوی وضعیتی است که در آن بینش، گرایش و کنش فردی، خانوادگی و اجتماعی انسان در راستای قرب و رضای الهی قرار گیرد و به لحاظ دین‌شناختی، سلامت معنوی حاصل و برآیند یکی از اضلاع پنجگانه هندسه معرفتی دین (عقاید، علم، احکام، اخلاق و معنویت) است و آموزه‌های دین اسلام عهده‌دار تنظیم روابط چهارگانه اساسی انسان "با خدا، با خود، با خلق و با دنیا" است.

با توجه به جایگاه والای سلامت در دین مبین اسلام و تاکید بر پیشگیری و ارتقای سلامت و در راستای ترویج سلامت معنوی اسلامی، فرهنگستان علوم پزشکی ایران حدود ۱۰ سال پیش، اقدام به تأسیس گروه علمی سلامت معنوی کرد. این گروه با برگزاری جلسات، کارگاه‌ها، همایش‌ها و انجام پژوهش‌ها و انتشار مقاله‌های متعدد توانسته است نقش بسیار زیادی در اشاعه و ترویج سلامت معنوی در دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور و جامعه ایفا کند. افزون بر آن به منظور گسترش، ترویج و ارتقای سلامت معنوی و ترغیب محققان به انجام پژوهش‌های بنیادی و کاربردی در زمینه سلامت معنوی با رویکرد اسلامی و توسعه کمّی و تعالی کیفی آن، مجله سلامت معنوی به عنوان اولین مجله در این زمینه توسط دانشگاه علوم پزشکی بقیه‌الله (عج)، فرهنگستان علوم پزشکی ایران و پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی و با همکاری انجمن ایرانی روانشناسی و انجمن روانشناسی بالینی کودک و نوجوان و با هدف بررسی و شناخت اصول، مبانی و شاخص‌های

[Downloaded from spiritual-health.ir on 2026-11-08]
[DOI: 10.30491/JSH.1.1.1]

سلامت معنوی، مولفه‌ها و ابعاد سلامت معنوی، رابطه سلامت معنوی با سایر ابعاد سلامت (جسمی، روانی و اجتماعی)، نقش سلامت معنوی بر پیشگیری، حفظ و ارتقای سلامت، الگوهای سلامت معنوی، روش‌های ارتقای سلامت معنوی، روش‌های سنجش و ارزیابی سلامت معنوی، کارکردهای سلامت معنوی، مراقبت معنوی و معنویت درمانی، معنویت و سبک زندگی، معنویت و اخلاق و عرفان، معنویت و سلامت، معنویت و سلامت، و سلامت معنوی در متون ادبی و ... راه اندازی شده و مراحل قانونی خود را برای کسب مجوز از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی طی کرده است.

امید است اساتید ارجمند دانشگاه‌ها، محققان گرانقدر و دانشجویان عزیز با انجام پژوهش‌های بنیادی و کاربردی در زمینه سلامت معنوی، از فرصت فراهم شده برای انتشار یافته‌های پژوهشی خود استفاده کنند و نقش موثری در پیشگیری و ارتقای سلامت همه جانبه آحاد مردم و جامعه ایفا نمایند.

سردبیر مجله

[Downloaded from spiritual-health.ir on 2026-11-08]

[DOI: 10.30491/JSH.1.1.1]